

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΣΥΛΛΟΓΗ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΥΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

ΕΡΕΥΝΑ

**ΒΑΘΜΟΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ
ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΞΕΝΑΓΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΣΔΞΑ

ΟΜΑΔΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΘΗΝΑ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2002

Αντί Προλόγου

Οι Αρχαιολογικοί Χώροι και οι Διαδρομές που οδηγούν σ' αυτούς αποτελούν για τον ξεναγό μέρος της εθνικής, πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς του, καθώς επίσης και τον χώρο εργασίας του. Η φύση αλλά και η θέση του επαγγέλματος επιτρέπει στους ξεναγούς να έχουν για αυτούς τους χώρους άποψη που, εκτός των ιδίων τοποθετήσεων, εκφράζει τη συνισταμένη πολλών άλλων παρατηρήσεων (επισκεπτών, υπαλλήλων των χώρων, αρχαιολόγων, καταστηματαρχών της περιοχής κτλ.).

Η οικολογική ευαισθησία του κλάδου έχει ήδη εκδηλωθεί με διάφορες ευκαιρίες (περισυλλογή απορριμμάτων από αρχαιολογικούς χώρους, οικολογικές ημερίδες στα σεμινάρια των ξεναγών, δένδροφυτεύσεις κτλ.).

Τα παραπάνω οδήγησαν το 1997 το Δ.Σ και την Επιτροπή Περιβάλλοντος του Σωματείου Διπλωματούχων Ξεναγών Αθηνών (Σ.Δ.Ξ.Α.) στην απόφαση να καταγραφούν και ιεραρχηθούν οι απόψεις των συναδέλφων, σχετικά με την καθαριότητα ή μη, συγκεκριμένων χώρων και διαδρομών.

Η έρευνα και στατιστική ανάλυση έγινε με την συνεργασία της Ομάδας Περιβάλλοντος του Ινστιτούτου Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών και το όλο εγχείρημα επαναλήφθηκε από τους ίδιους συντελεστές και με την ίδια μεθοδολογία το 2000.

Το 2001, στο πλαίσιο του Πανελληνίου Συνεδρίου Ξεναγών, η έρευνα πραγματοποιήθηκε και μεταξύ των μελών του Συνδέσμου Ξεναγών Θεσσαλονίκης.

Κατ' αυτόν τον τρόπο πραγματοποιούνται σημαντικά βήματα διερεύνησης περιβαλλοντικών προβλημάτων και με την προσδοκία της ευαισθητοποίησης και κινητοποίησης των αρμοδίων φορέων, δημοσιοποιούμε τα αποτελέσματα της τελευταίας έρευνας στη Θεσσαλονίκη.

Για το:

Σύνδεσμο Ξεναγών Θεσσαλονίκης

Σωματείο Διπλωματούχων Ξεναγών Αθήνας

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΥΠΕΥΘΥΝΗ

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

Άννα Τριβέλλα

Έφη Καλαμποκίδου

Μαρία Πασσά

Αργύρης Αγγέλου

Σύνδεσμος Ξεναγών Θεσσαλονίκης

Αγίου Μηνά 3 Τ.Κ. 546 25

Τηλ./Φαξ: 0310 546037

e-mail: guideskg@otenet.gr

Επιτροπή Περιβάλλοντος

Σωματείο Διπλωματούχων Ξεναγών Αθήνας

Απόλλωνος 9^α Τ.Κ. 105 57

Τηλ.: 010 3229705/3220090 Φαξ: 010 3239200

Ταυτότητα της Έρευνας

Θεωρώντας ότι η ενεργός παρέμβαση στα καίρια και ευαίσθητα θέματα που άπτονται της περιβαλλοντικής υποβάθμισης είναι υποχρέωση κάθε υπεύθυνου πολίτη και εκτιμώντας παράλληλα ότι το αντικείμενο της συγκεκριμένης έρευνας είναι συγγενές με τα ερευνητικά ενδιαφέροντά μας, το 1997 συμμετείχαμε στην εκπόνηση της ύστερα από πρόσκληση συνεργασίας εκ μέρους του Σ.Δ.Ξ. (Αθηνών). Η συνεργασία αυτή συνεχίστηκε το 2000 με την επαναληπτική έρευνα των ξεναγών της Αθήνας. Ένα ακόμη βήμα προς τη συνέχιση της συνεργασίας, που αποκτά πλέον μόνιμα χαρακτηριστικά, είναι και η έρευνα των απόψεων των ξεναγών Θεσσαλονίκης που παρουσιάζουμε εδώ.

Για τη διαμόρφωση του περιεχομένου του ερωτηματολογίου συνεργασθήκαμε με την Έφη Καλαμποκίδου (Σύνδεσμος Ξεναγών Θεσσαλονίκης), καθώς επίσης και με τον Αργύρη Αγγέλου (Επιτροπή Περιβάλλοντος Σ.Δ.Ξ.Α.), ο οποίος είχε επίσης την ευθύνη διανομής και συλλογής των ερωτηματολογίων.

Από την Ομάδα Περιβάλλοντος του ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ, συμμετείχαν στην έρευνα:

- Αστάρια Οлга, πολιτολόγος, Ομάδα Περιβάλλοντος, ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ
- Θεοδωρόπουλος Κώστας, οικονομολόγος, ΕΚΚΕ
- Κοντοπίδη Κατερίνα, πολεοδόμος - χωροτάκτης μηχανικός περιφερειολόγος
- Παναγιωτόπουλος Ανδρέας, κοινωνιολόγος - ανθρωπολόγος, Ομάδα Περιβάλλοντος ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ
- Σιώνη Πηνελόπη, γεωγράφος - γεωλόγος, Ομάδα Περιβάλλοντος ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ
- Τσακίρης Κώστας, οικονομολόγος - περιφερειολόγος, υπεύθυνος Ομάδας Περιβάλλοντος ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ

Θέλουμε ακόμη να τονίσουμε την άποψη συνεργασία με την Επιτροπή Περιβάλλοντος του Σ.Δ.Ξ.Α. καθώς και του Συνδέσμου Ξεναγών Θεσσαλονίκης και ευχόμαστε τα αποτελέσματα της έρευνας να αξιοποιηθούν προς την κατεύθυνση της προστασίας του περιβάλλοντος και της βελτίωσης των κακώς κειμένων που εντοπίζονται.

Ομάδα Περιβάλλοντος

Ινστιτούτο Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας

Μεσογείων 14 - 18 Τ.Κ. 115 27

Τηλ.: 010 7780118/010 7489131 (εσωτ. 505)

Φαξ: 010 7488435

e-mail: ktsaki@ekke.gr, www.ekke.gr/estia

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
I. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	5
II. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΞΕΝΑΓΩΝ	6
III. ΒΑΘΜΟΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ - ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ.....	7
A. Ανάλυση Γενικών Αποτελεσμάτων	7
B. Αξιολόγηση κατά Βαθμό Καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρομών.....	11
Γ. Βαθμολόγηση Καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρομών κατά Νομό.....	15
IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	20
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	22

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έρευνα με αντικείμενο «Την Καθαριότητα των Τουριστικών Διαδρομών και Αρχαιολογικών Χώρων» ξεκίνησε το 1997 με την πρωτοβουλία της Επιτροπής Περιβάλλοντος του Σωματείου Διπλωματούχων Ξεναγών (Αθηνών) και διεξήχθη με την συνεργασία μελών της Ομάδας Περιβάλλοντος του Ινστιτούτου Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας του Ε.Κ.Κ.Ε.

Η έρευνα επαναλήφθηκε το 2000 με το ίδιο ερωτηματολόγιο και τα πορίσματά της χρησιμοποιήθηκαν για μια συγκριτική ανάλυση της κατάστασης μεταξύ 1997 και 2000. Το αντικείμενο της έρευνας προκάλεσε το ιδιαίτερο ενδιαφέρον όλων των ξεναγών στην Ελλάδα και βάσει των ίδιων μεθοδολογικών και τεχνικών προϋποθέσεων, το 2001 πραγματοποιήθηκε έρευνα μεταξύ των ξεναγών Θεσσαλονίκης. Στο άμεσο μέλλον προγραμματίζεται να πραγματοποιηθούν και άλλες επιμέρους τοπικές έρευνες μεταξύ των ξεναγών, ούτως ώστε να διαμορφωθεί μια πλήρης εικόνα της γνώμης των ξεναγών για το οξύμενο πρόβλημα της καθαριότητας των αρχαιολογικών χώρων και των διαδρομών που οδηγούν σε αυτούς.

Η επιτροπή περιβάλλοντος του Σ.Δ.Ξ.Α. συγκροτήθηκε με σκοπό την συμβολή των ξεναγών στην αντιμετώπιση καίριων και χρόνιων προβλημάτων που σχετίζονται με την συστηματικά συντελούμενη καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα.

Πέραν των αλυσιδωτών αρνητικών επιπτώσεων που επιφέρει η καταστροφή αυτή σε όλους τους τομείς οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας, παράλληλα αμαυρώνει την εικόνα που προσλαμβάνουν οι επισκέπτες - τουρίστες και πλήττει ευθέως τόσο τον τουρισμό, όσο και την αξιοπιστία της χώρας μας διεθνώς.

Η ίδια η φύση και θέση του επαγγέλματος του ξεναγού τον καθιστά καθημερινό αποδέκτη παραπόνων και πάσης φύσεως αρνητικών σχολίων εκ μέρους των τουριστών - επισκεπτών αρχαιολογικών χώρων, αλλά και των εμπλεκομένων με τον τουρισμό καταστηματαρχών, ξενοδόχων κλπ, καθιστώντας τον «πληροφοριοδότη-κλειδί», επί του συγκεκριμένου αντικειμένου.

Τα παράπονα και τα αρνητικά σχόλια που διατυπώνονται αφορούν την καθαριότητα τόσο του οικιστικού όσο και του φυσικού περιβάλλοντος, το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών και την γενικότερη έλλειψη φροντίδας, την αμέλεια και ανευθυνότητα που χαρακτηρίζει τη στάση δημόσιων φορέων και ιδιωτών έναντι των ζωτικής σημασίας περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Οι τεράστιοι όγκοι σκουπιδιών (εστίες μόλυνσης και δυσοσμίας) και τα συσσωρευμένα μπάζα κατά μήκος του εθνικού και επαρχιακού δικτύου, σε εισόδους πόλεων και χωριών, αλλά και σε χαράδρες και ρέματα, τα πτώματα ζώων σε κατάσταση αποσύνθεσης, τα ερειπωμένα αυτοκίνητα και φορτηγά που έχουν μετατραπεί σε σιδηρόμαζα κλπ συνθέτουν δυστυχώς την εικόνα που αντικρίζει κανείς και δυσφημεί την χώρα μας διαρκώς και διεθνώς.

Συμβολή στη δρομολόγηση λύσεων για την απαράδεκτη αυτή κατάσταση φιλοδοξεί ν' αποτελέσει η συγκεκριμένη έρευνα, που αφορά τους ξεναγούς της Θεσσαλονίκης και τις απόψεις που αυτοί διέτυπωσαν, ως ένα ακόμη βήμα ενεργού παρέμβασης των ξεναγών στα κρίσιμης σημασίας προβλήματα περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

I. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Για τη διεξαγωγή της έρευνας των ξεναγών Θεσσαλονίκης χρησιμοποιήθηκε ως βάση το ερωτηματολόγιο που κατέστρωσαν σε συνεργασία η Ομάδα Περιβάλλοντος του Ινστιτούτου Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας του Εθνικού Κέντρου

Κοινωνικών Ερευνών, η Επιτροπή Περιβάλλοντος του Σωματείου Διπλωματούχων Ξεναγών Αθήνας και ο Σύνδεσμος Ξεναγών Θεσσαλονίκης.

Η έρευνα διεξήχθη στη Θεσσαλονίκη κατά τη διάρκεια του 2^{ου} Συνεδρίου - Σεμιναρίου της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Ξεναγών.

Προέκυψαν 52 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια, ενώ ο αριθμός των ενεργών ξεναγών της Θεσσαλονίκης ανέρχεται σε 107 άτομα. Το ποσοστό των ατόμων που απάντησαν (48,6%) θεωρείται ιδιαίτερα ικανοποιητικό και εξασφαλίζει πλήρως την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος. Εξάλλου οι 52 ξεναγοί που απάντησαν είναι κατά τεκμήριο οι πλέον δραστηριοποιημένοι με βασικό κριτήριο την συμμετοχή τους στις συλλογικές διαδικασίες του Συνδέσμου τους.

Το ερωτηματολόγιο διαρθρώνεται σε δύο βασικά σκέλη :

α) Ατομικά στοιχεία ξεναγού.

β) Βαθμός καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρομών

Στο α σκέλος ζητούνται τα βασικά δημογραφικά-κοινωνικά χαρακτηριστικά των ξεναγών που περιλαμβάνουν τις εξής παραμέτρους:

α) Φύλο, β) Ηλικία, γ) Οικογενειακή κατάσταση, δ) Αριθμός παιδιών, ε) Χρησιμοποιούμενες επαγγελματικά ξένες γλώσσες (1^η, 2^η, 3^η), στ) Τυχόν πτυχίο Ανωτάτης ή Ανωτέρας Σχολής (εκτός της Σχολής Ξεναγών), ζ) Χρόνια εξάσκησης του επαγγέλματος.

Στο β σκέλος ζητείται η βαθμολόγηση της καθαριότητας 12 συγκεκριμένων διαδρομών και 6 αρχαιολογικών χώρων εκ μέρους των ξεναγών, βάσει 5βάθμιας κλίμακας, που περιλαμβάνει τους εξής κωδικούς χαρακτηρισμούς:

1= Πολύ καθαρός χώρος (τέλειος)

2= Καθαρός χώρος (αποδεκτός)

3= Μέτριος

4= Βρώμικος χώρος

5= Πολύ βρώμικος χώρος (ντροπή-αίσχος)

Η επιλογή των διαδρομών και αρχαιολογικών χώρων που περιλαμβάνει το ερωτηματολόγιο έγινε βάσει του ότι τα συγκεκριμένα δρομολόγια είναι αυτά που ακολουθούνται συχνότερα απ' οποιοδήποτε άλλα στις τουριστικές περιηγήσεις στη Βόρεια και Κεντρική Ελλάδα.

Παράλληλα υπάρχει ελεύθερος χώρος στο ερωτηματολόγιο, όπου μπορεί ο ερωτώμενος να διατυπώσει οποιοδήποτε πρόσθετο σχόλιο σχετίζεται με το θέμα.

II. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΞΕΝΑΓΩΝ

Τα δημογραφικά και κοινωνικά στοιχεία των ξεναγών, που διερευνήθηκαν κατά την επιτόπια έρευνα αναλύονται κατωτέρω:

α) Φύλο: Από τους 52 απαντήσαντες, οι 48 είναι γυναίκες (ποσοστό 92,3%) και οι 4 άνδρες (ποσοστό 7,7%). Η κατανομή αυτή αποτυπώνει το γεγονός ότι η πλειονότητα των ξεναγών είναι γυναίκες.

β) Ηλικία: Η μεγαλύτερη συγκέντρωση ξεναγών παρατηρείται στην ηλικιακή ομάδα 30-49 ετών (ποσοστό 74%) και εν συνεχεία στην ομάδα 20-29 ετών (ποσοστό 14%). Η κατανομή αυτή εξασφαλίζει την αντιπροσωπευτικότητα απόψεων, διότι συσχετίζεται ευθέως με τα χρόνια εξάσκησης του επαγγέλματος και συνθέτει τις διαφορετικές προσλαμβάνουσες παραστάσεις παλαιότερων και νέων ξεναγών.

γ) Οικογενειακή κατάσταση: Το 51,9% των ερωτηθέντων είναι έγγαμοι και το 38,5% είναι άγαμοι. Το 9,6% είναι διαζευγμένοι/ες ή χήροι/ες, ποσοστό παρόμοιο με του γενικού πληθυσμού.

δ) Αριθμός παιδιών: Δεν παρατηρούνται αποκλίσεις από τα δεδομένα του γενικού πληθυσμού με το 50% των ερωτώμενων που είναι γονείς να έχουν ένα παιδί και το 42,3% δύο παιδιά.

ε) Ξένες γλώσσες:* Καταγράφηκαν έως 3 χρησιμοποιούμενες επαγγελματικά γλώσσες από κάθε ξεναγό, ιεραρχημένες κατά συχνότητα χρήσης (και επάρκεια γνώσης). 31 ξεναγοί (ποσοστό 59,6%) χρησιμοποιούν τα Αγγλικά, είτε ως πρώτη γλώσσα (46%), είτε ως δεύτερη ή τρίτη. Ακολουθούν τα Γερμανικά που χρησιμοποιούνται από 29 ξεναγούς συνολικά (55,8%), από τους 19 (ποσοστό 36,5%) ως πρώτη γλώσσα. Το μεγάλο ποσοστό των ξεναγών που χρησιμοποιούν τα Γερμανικά εκτιμάται ότι οφείλεται στον μεγάλο αριθμό παλιννοστούντων μεταναστών από τη Γερμανία, καθώς και στην αυξημένη τουριστική ζήτηση (κυρίως προς την Χαλκιδική) από τη Γερμανία. Μειωμένη εμφανίζεται η χρήση των Γαλλικών (23% συνολικά) και κυρίως των Ισπανικών (1,9%) έναντι των αντίστοιχων ποσοστών της Αθήνας.

Η συχνότητα χρήσης των γλωσσών καθορίζεται από την προέλευση των αλλοδαπών τουριστών, ενώ η επιλογή εκμάθησης εκ μέρους των ξεναγών σχετίζεται και με τη γενικότερη κοινωνική τάση κατά χρονική συγκυρία, δηλ. παλαιότερα άκμαζαν τα Γαλλικά, ενώ αντιθέτως τα τελευταία χρόνια ανερχόμενες γλώσσες είναι τα Γερμανικά και τα Ισπανικά. Τέλος τα Αγγλικά θεωρούνται εκ των «ουκ άνευ» γλώσσα και έχουν ευρύτατη χρήση σε διαχρονική βάση.

στ) Κατοχή άλλου πτυχίου: Εκτός του πτυχίου της Σχολής Ξεναγών, το οποίο διαθέτουν όλοι οι ερωτηθέντες, το 45,1% εξ αυτών κατέχει και άλλο πτυχίο Ανωτέρας ή Ανωτάτης Σχολής.

Η διαπίστωση αυτή αποτυπώνει το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης των ξεναγών.

Όσον αφορά την κατεύθυνση των σπουδών, παρατηρείται πως το 68,2% (15 από τους 23 κατόχους άλλου πτυχίου), έχει ακολουθήσει σπουδές Αρχαιολογίας ή Ξενογλωσσης Φιλολογίας.

Οι ειδικότητες αυτές θεωρούνται συγγενείς προς το επάγγελμα των ξεναγών και οπωσδήποτε ενισχυτικές της επαγγελματικής τους επάρκειας.

ζ) Χρόνια άσκησης του επαγγέλματος: Όπως αναφέρθηκε και στην ανάλυση κατανομής σε ηλικιακές κατηγορίες, υπάρχει αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος, όσον αφορά στα χρόνια άσκησης του επαγγέλματος. Το 25% των απαντησάντων είναι νέοι στο επάγγελμα (χρόνια άσκησης 1 έως 5), το 25% ασκεί το επάγγελμα μεταξύ 6 και 10 ετών, το 34,6% μεταξύ 11 και 20 ετών και το 11,5% άνω των 20 ετών.

Βάσει αυτών των κατανομών, υπάρχει διαχρονική θεώρηση του υπό εξέταση προβλήματος και άρα αυξάνεται η αξιοπιστία και εγκυρότητα των απαντήσεων των ερωτώμενων.

III. ΒΑΘΜΟΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ - ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

A. Ανάλυση Γενικών Αποτελεσμάτων

Μια πρώτη επεξεργασία (απλές κατανομές, επί τοις εκατό) των απαντήσεων στο ερωτηματολόγιο, όσον αφορά τον βαθμό καθαριότητας, μεταξύ των διαδρομών και των αρχαιολογικών χώρων παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί:

---

* Βλέπε Παράρτημα Πίνακας 1.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Α/Α	ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ - ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ	Βαθμός Καθαριότητας				
		1	2	3	4	5
1	Διαδρομή Θεσ/νίκη – Λιοντάρι Αμφιπόλεως – Φίλιπποι	-	34,8	45,6	17,4	2,2
2	Αρχ. Χώρος Φιλίππων – Βαπτιστηρίου Λυδίας	12,5	33,3	47,9	2,1	4,2
3	Διαδρομή Φίλιπποι – Καβάλα – Θεσ/νίκη (παραλιακή οδός)	-	33,3	50,0	14,6	2,1
4	Διαδρομή Γύρος Θάσου	6,3	9,4	49,9	25,0	9,4
5	Διαδρομή Θεσ/νίκη – Κατερίνη – Δίον	6,1	38,8	38,8	16,3	-
6	Αρχ. Χώρος Δίου	38,8	32,7	24,5	2,0	2,0
7	Διαδρομή Θεσ/νίκη – Βέροια – Βεργίνα	2,0	38,8	38,8	20,4	
8	Αρχ. Χώρος Βεργίνας	38,0	36,0	10,0	12,0	4,0
9	Διαδρομή Θεσ/νίκη – Πέλλα – Βεργίνα	-	19,1	53,2	23,4	4,3
10	Αρχ. Χώρος Πέλλας	13,3	48,9	37,8	-	-
11	Διαδρομή Πέλλα – Έδεσσα – Νάουσα	-	20,9	53,5	25,6	-
12	Διαδρομή Θεσ/νίκη – Λάρισα – Μετέωρα	-	12,5	31,3	35,4	20,8
13	Μοναστήρια Μετεώρων	14,6	25,0	33,3	18,8	8,3
14	Διαδρομή Γύρος Κασσάνδρας Χαλκιδικής	2,3	4,7	62,8	30,2	-
15	Διαδρομή Γύρος Σιθωνίας Χαλκιδικής	2,3	9,3	62,8	18,6	7,0
16	Χώρος Σπηλαίου Πετραλώνων και Μουσείου	7,7	25,6	56,4	10,3	-
17	Διαδρομή Αεροδρόμιο Θεσσαλονίκης – Μουδανιά	-	18,6	60,5	20,9	-
18	Διαδρομή Βόλος – Μετέωρα	-	15,4	53,9	25,6	5,1
Σ	Συνολικός Μέσος Όρος Αρχαιολογικών Χώρων και Διαδρομών	8,0	25,4	45,0	17,7	3,9

Επί του συνόλου διαδρομών και αρχαιολογικών χώρων, τα ποσοστά κατά βαθμό καθαριότητας διαμορφώνονται ως εξής:

Το 8,0% των απαντήσεων χαρακτηρίζει τους χώρους ως πολύ καθαρούς, το 25,4% ως καθαρούς, το 45% ως μέτριους, το 17,7% ως βρώμικους και το 3,9% ως απαράδεκτα βρώμικους.

Τα συγκεκριμένα ποσοστά προκύπτουν ως μέσος όρος του συνόλου των επί μέρους απαντήσεων που αφορούν ξεχωριστά κάθε διαδρομή και κάθε αρχαιολογικό χώρο.

Από την ανάλυση των συγκεντρωθέντων ερωτηματολογίων διαπιστώνεται ένας βασικός διαχωρισμός, όσον αφορά τον βαθμό καθαριότητας, μεταξύ των διαδρομών και των αρχαιολογικών χώρων.

Ομαδοποιώντας τις απαντήσεις με βαθμό 1 και 2 έχουμε ποσοστό 33,4%, και με βαθμό 4 και 5 ποσοστό 21,6%. Η εικόνα αυτή διαφοροποιείται έντονα μεταξύ αρχαιολογικών χώρων (κατά 54,4% χαρακτηρίζονται καθαροί η πολύ καθαροί και κατά 10,6% βρώμικοι ή πολύ βρώμικοι) και διαδρομών (με αντίστοιχα ποσοστά 22,8% και 27%).

Η υψηλή συγκέντρωση απαντήσεων στη μεσαία βαθμίδα της κλίμακας (χαρακτηρισμός της κατάστασης ως μέτριας) παρατηρείται πολύ συχνά σε παρόμοιες έρευνες και συναρτάται με την δημιουργούμενη στον ερωτώμενο ψυχολογία ταύτισης με τον μέσο όρο και την επιφυλακτικότητα στη διατύπωση κατηγορηματικής γνώμης.

Εν προκειμένω πάντως, πλην αυτής της γενικώς ισχύουσας διαπίστωσης, η επιλογή του χαρακτηρισμού με βαθμό 3 (Μέτρια) υποδηλώνει αρνητική γνώμη για την καθαριότητα, δεδομένου ότι ο βαθμός 2 αντιστοιχεί στον χαρακτηρισμό «αποδεκτός» και έτσι χρωματίζει αρνητικά τον βαθμό 3.

Εάν λοιπόν προσμετρηθεί στον αρνητικό χαρακτηρισμό καθαριότητας, τμήμα της επιλογής του βαθμού 3, η διαμορφούμενη εικόνα είναι πολύ πιο ανησυχητική.

Ενισχυτικό επιχείρημα μιας τέτοιας θεώρησης αποτελεί το γεγονός ότι η συγκέντρωση απαντήσεων που χαρακτηρίζουν ως μέτρια την καθαριότητα είναι εμφανώς μεγαλύτερη στις διαδρομές (ποσοστό 50,1%) έναντι των αρχαιολογικών χώρων (ποσοστό 35%).

Εξετάζοντας μεμονωμένα καθεμιά από τις 12 διαδρομές και κάθε έναν από τους 6 αρχαιολογικούς χώρους, παρατηρούμε τα εξής:

1) Αρχαιολογικοί χώροι:

Ο αρχαιολογικός χώρος της Βεργίνας χαρακτηρίζεται ως ο πλέον καθαρός με ποσοστό θετικών απαντήσεων 74%, ενώ το μικρότερο ποσοστό θετικών απαντήσεων έχει το Σπήλαιο Πετραλώνων με ποσοστό 33,3%.

Κανείς δεν χαρακτηρίζει αρνητικά την καθαριότητα στον αρχαιολογικό χώρο Πέλλας, ενώ χαμηλά ποσοστά συγκεντρώνει το Δίον 14% και αντιθέτως το υψηλότερο τα Μετέωρα με 27,1%.

2) Διαδρομές:

Μεταξύ των διαδρομών ευνοϊκότερα σχόλια αποσπά η διαδρομή Θεσσαλονίκη-Κατερίνη-Δίον (44,9%) και αρνητικότερα η διαδρομή Θεσσαλονίκη-Λάρισα-Μετέωρα (56,2%).

Η ερμηνεία των τόσο αρνητικών σχολίων για τη διαδρομή Θεσσαλονίκη-Λάρισα-Μετέωρα συναρτάται αφ' ενός με την γενικότερη κατάσταση του δρόμου σε ορισμένα τμήματα και αφετέρου με την κούραση ξεναγών και εκδρομέων λόγω μακρινής απόστασης.

Μέτρια έως και προβληματική εμφανίζεται η εικόνα των διαδρομών της Χαλκιδικής, παρά την τουριστική αξιοποίηση της περιοχής. Αρνητικές γνώμες εκφράζονται τόσο για το γύρο Κασσάνδρας (30,2%), όσο και για το γύρο Σιθωνίας (25,6%).

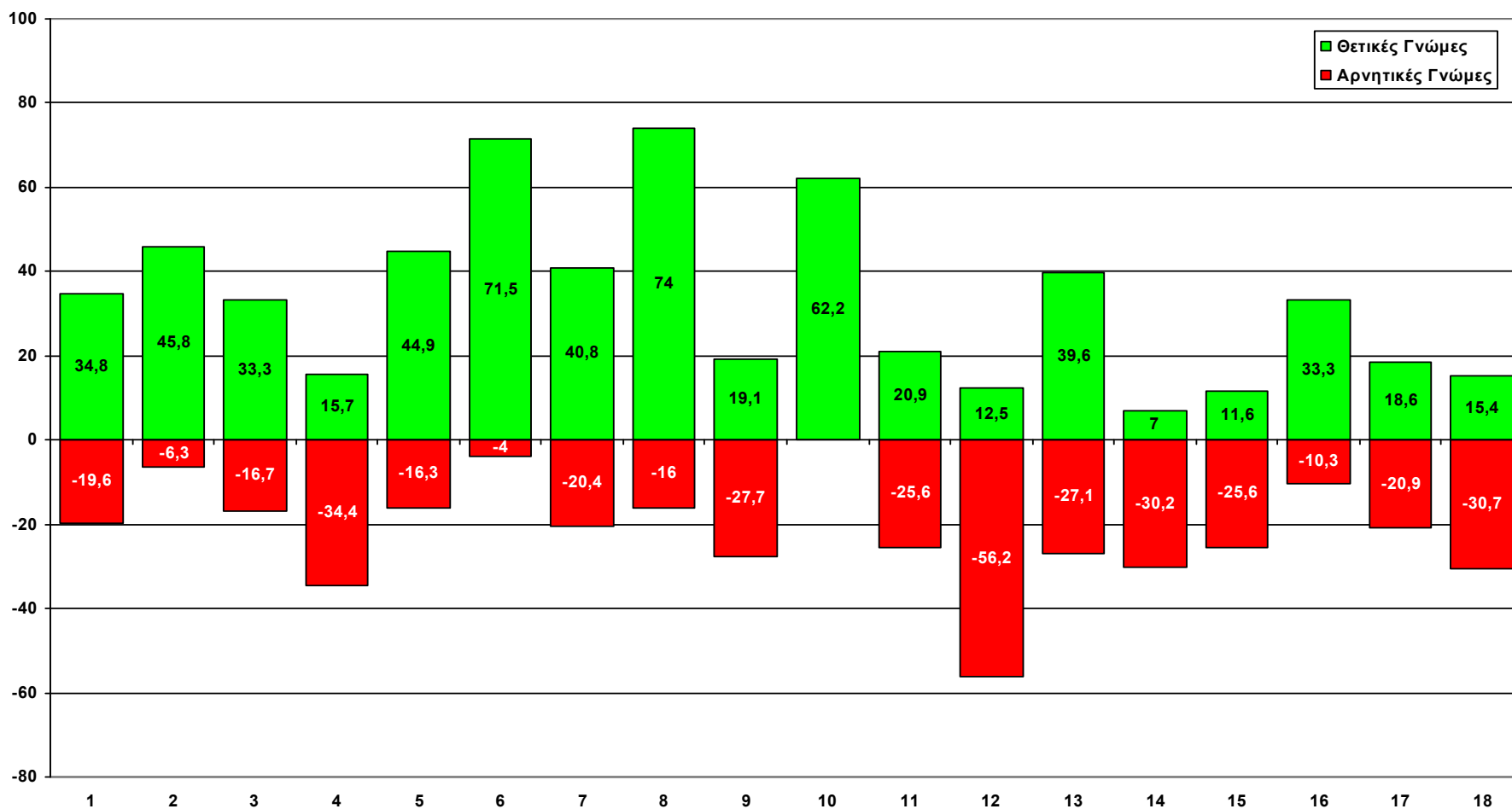
Θετικότερη εικόνα εμφανίζουν οι διαδρομές της Ανατολικής Μακεδονίας, όπου ευνοϊκά σχόλια (34,8%) αποσπά η διαδρομή Θεσσαλονίκη-Λιοντάρι Αμφιπόλεως-Φίλιπποι, αλλά και η διαδρομή Φίλιπποι-Καβάλα-Θεσσαλονίκη (33,3%).

Η κακή εικόνα των τουριστικών περιοχών επιβεβαιώνεται και με τα σχόλια για το γύρο Θάσου (15,7% θετικά σχόλια και 34,4% αρνητικά).

Έντονη αντίθεση μεταξύ των αρχαιολογικών χώρων και των διαδρομών που οδηγούν σε αυτούς παρατηρείται στον αρχαιολογικό χώρο Πέλλας (που συγκεντρώνει 62% θετικών σχολίων), ενώ αντιθέτως η διαδρομή Πέλλα-Έδεσσα-Νάουσα συγκεντρώνει μόλις 20,9% θετικών απαντήσεων, ενώ οι διαδρομές Βόλος-Μετέωρα 15,4% και Θεσσαλονίκη-Λάρισα-Μετέωρα μόλις 12,5%.

Διάγραμμα Πίνακα 1

Θετικές - Αρνητικές Γνώμες

	Θεσ/νική-Λιον. Αμφιπόλεως-Φιλίπποι	Φιλίππων-Βασιστ. Λυδίας	Φιλίπποι-Καβάλα-Θεσ/νική (παρ. οδ.)	Γύρος Θάσου	Θεσ/νική-Κατερίνη-Διον	Δίου	Θεσ/νική-Βέροια-Βεργίνα	Βεργίνας	Θεσ/νική-Πέλλα-Βεργίνα	Πέλλας	Πέλλα-Έδεσσα-Νάουσα	Θεσ/νική-Λάρισα-Μετέωρα	Μετεώρων	Γύρος Κασσάνδρας Χαλκ.	Γύρος Σιθωνίας Χαλκ.	Σπηλαίου Πετραλ. & Μουσείου	Αερίμιο Θεσ/νικής	Βόλος-Μετέωρα
■ Θετικές Γνώμες	34,8	45,8	33,3	15,7	44,9	71,5	40,8	74	19,1	62,2	20,9	12,5	39,6	7	11,6	33,3	18,6	15,4
■ Αρνητικές Γνώμες	-19,6	-6,3	-16,7	-34,4	-16,3	-4	-20,4	-16	-27,7	-	-25,6	-56,2	-27,1	-30,2	-25,6	-10,3	-20,9	-30,7

3) Πρόσθετα σχόλια των ερωτώμενων*

Εκτός από την βαθμολόγηση και τον χαρακτηρισμό του επιπέδου καθαριότητας των αρχαιολογικών χώρων και των κατευθυνόμενων προς και από αυτούς διαδρομών, αρκετοί ερωτηθέντες προέβησαν σε πρόσθετα σχόλια επί του θέματος, τα οποία ομαδοποιήθηκαν ως εξής:

α) 9 ερωτώμενοι (17,3%) διατύπωσαν αρνητικά σχόλια και μετέφεραν παράπονα, των οποίων γίνονται συχνά αποδέκτες εκ μέρους των τουριστών σχετικά με την υγιεινή, την καθαριότητα και την γενικότερη εικόνα που παρουσιάζουν οι τουαλέτες.

β) Τέλος 5 ερωτώμενοι (9,6%) προέβησαν σε γενικότερα σχόλια για την καθαριότητα των διαδρομών και των αρχαιολογικών χώρων και εντόπισαν ελλείψεις (π.χ. κάλαθοι ακρήστων, προσωπικό φύλαξης και καθαριότητας κλπ.) ολοκληρώνοντας την διαμόρφωση της αρνητικής εικόνας που προκύπτει και από τις υπόλοιπες απαντήσεις τους.

B. Αξιολόγηση κατά Βαθμό Καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρομών

Για ν' αποτυπωθεί παραστατικά η διαμορφωμένη κατάσταση, όσον αφορά στην καθαριότητα αρχαιολογικών χώρων και διαδρομών, επιχειρήθηκε η απόλυτη ιεράρχηση του βαθμού καθαριότητας.

Μεθοδολογικά, η διαδικασία γι' αυτήν την ιεράρχηση ήταν:

α) Ομαδοποιήθηκαν οι θετικές απαντήσεις (κωδικοί 1 και 2), καθώς και οι αρνητικές (κωδικοί 4 και 5).

β) Χρησιμοποιήθηκε συντελεστής στάθμισης της βαθμολόγησης που κατά περίπτωση ήταν:

+2 για τις θετικές απαντήσεις (κωδικοί 1 και 2)

0 για τον χαρακτηρισμό «μέτρια» (κωδικός 3)

-2 για τις αρνητικές απαντήσεις (κωδικοί 4 και 5)

Κατ' αυτόν τον τρόπο προέκυψε η απόλυτη ιεράρχηση κατά βαθμό καθαριότητας που παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

A/A	Αρχ. Χώρος/Διαδρομή	(1+2)	(3)	(4+5)	2(1+2)	2(4+5)		Δείκτης	α/α κατά δείκτη
1	Αρχ. Χώρος Φιλίππων-Βαπτιστηρίου Λυδίας	45,8	47,9	6,3	916	126	+	790	4
2	Αρχ. Χώρος Δίου	71,5	24,5	4,0	1430	80	+	1350	1
3	Αρχ. Χώρος Βεργίνας	74,0	10,0	16,0	1480	320	+	1160	3
4	Αρχ. Χώρος Πέλλας	62,2	37,8	-	1244	-	+	1244	2
5	Μοναστήρια Μετεώρων	39,6	33,3	27,1	792	542	+	250	10
6	Χώρος Σπηλαίου Πετραλώνων και Μουσείου	33,3	56,4	10,3	666	206	+	460	6
7	Διαδρ. Θεσ/νίκη-Λιον. Αμφιπόλεως-Φίλιπποι	34,8	45,6	19,6	696	392	+	304	9
8	Διαδρ. Φίλιπποι-Καβάλα-Θεσ/νίκη (παραλ. οδ.)	33,3	50,0	16,7	666	334	+	332	8
9	Διαδρ. Γύρος Θάσου	15,7	49,9	34,4	314	688	-	374	16
10	Διαδρ. Θεσ/νίκη-Κατερίνη-Δίου	44,9	38,8	16,3	898	326	+	572	5

* Βλέπε Παράρτημα Πίνακας 2

11	Διαδρ. Θεσ/νίκη-Βέροια-Βεργίνα	40,8	38,8	20,4	816	408	+	408	7
12	Διαδρ. Θεσ/νίκη-Πέλλα-Βεργίνα	19,1	53,2	27,7	382	554	-	172	13
13	Διαδρ. Πέλλα-Έδεσσα-Νάουσα	20,9	53,5	25,6	418	512	-	94	12
14	Διαδρ. Θεσ/νίκη-Λάρισα-Μετέωρα	12,5	31,3	56,2	250	1124	-	874	18
15	Διαδρ. Γύρος Κασσάνδρας Χαλκιδικής	7,0	62,8	30,2	140	604	-	464	17
16	Διαδρ. Γύρος Σιθωνίας Χαλκιδικής	11,6	62,8	25,6	232	512	-	280	14
17	Διαδρ. Αεροδρόμιο Θεσσαλονίκης-Μουδανιά	18,6	60,5	20,9	372	418	-	46	11
18	Διαδρ. Βόλος-Μετέωρα	15,4	53,9	30,7	308	614	-	306	15

Αρχαιολογικοί Χώροι (θετικές γνώμες)

Αρχαιολογικοί Χώροι	Απόλυτα Νούμερα	%
Αρχ. Χώρος Δίου	1350	25,7
Αρχ. Χώρος Πέλλας	1244	23,7
Αρχ. Χώρος Βεργίνας	1160	22,1
Αρχ. Χώρος Φιλίππων-Βαπτιστηρίου Λυδίας	790	15,0
Χώρος Σπηλαίου Πετραλώνων και Μουσείου	460	8,8
Μοναστήρια Μετεώρων	250	4,8
Σύνολο	5254	100%

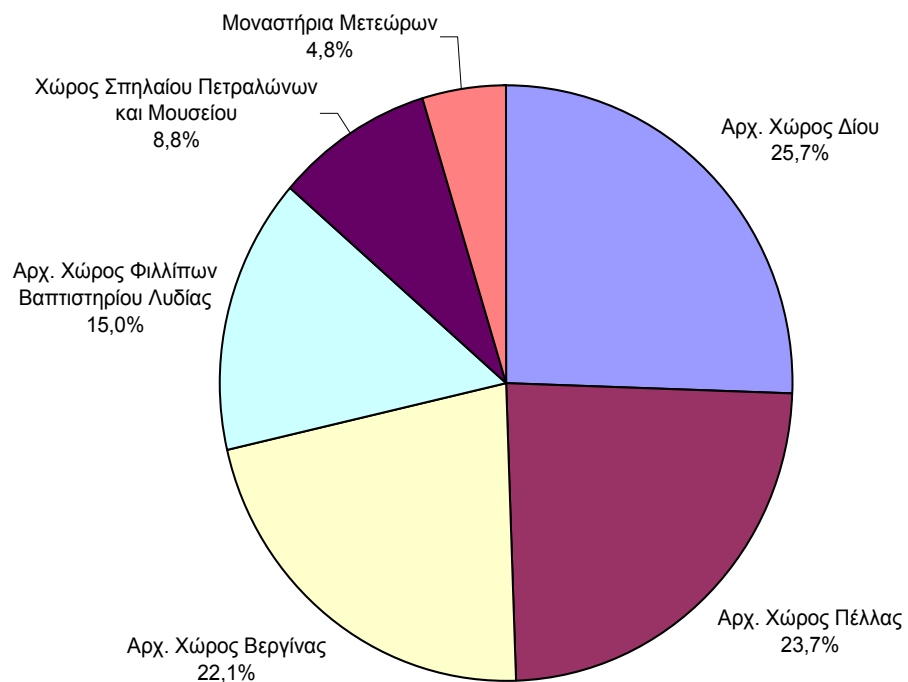
Διαδρομές (θετικές γνώμες)

Διαδρομές	Απόλυτα Νούμερα	%
Διαδρ. Θεσ/νίκη-Κατερίνη-Δίον	572	35,4
Διαδρ. Θεσ/νίκη-Βέροια-Βεργίνα	408	25,2
Διαδρ. Φίλιπποι-Καβάλα-Θεσ/νίκη (παραλ. οδ.)	332	20,5
Διαδρ. Θεσ/νίκη-Λιον. Αμφιπόλεως-Φίλιπποι	304	18,8
Σύνολο	1616	100%

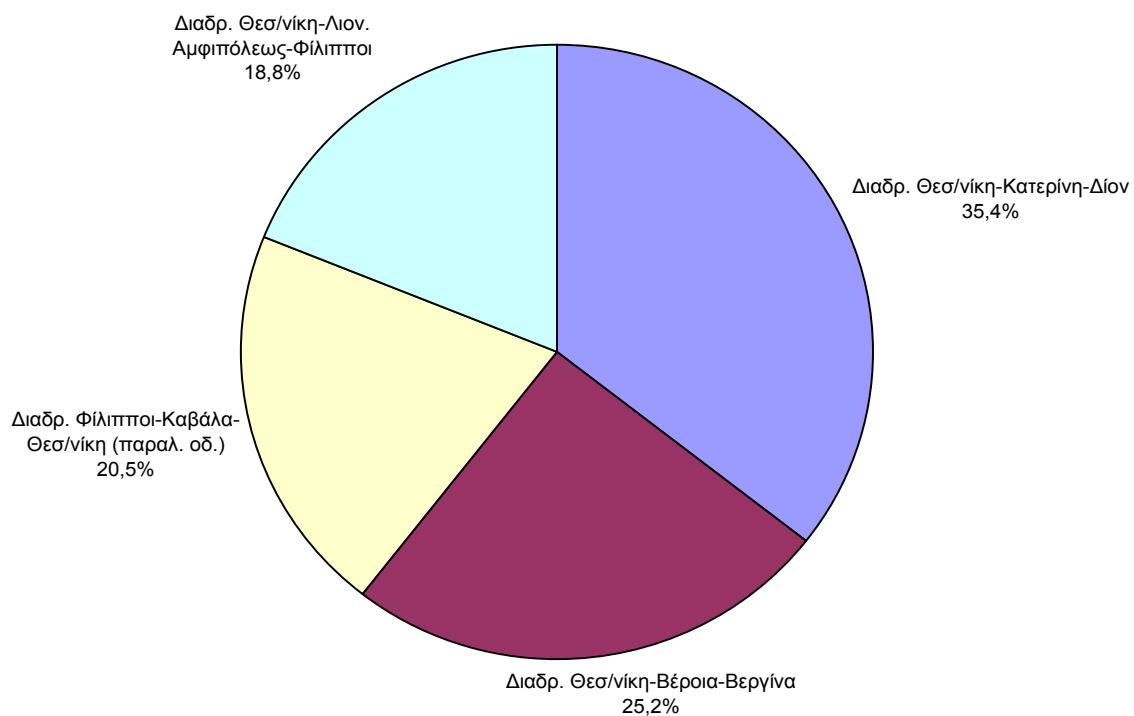
Διαδρομές (αρνητικές γνώμες)

Διαδρομές	Απόλυτα Νούμερα	%
Διαδρ. Θεσ/νίκη-Λάρισα-Μετέωρα	-874	33,5
Διαδρ. Γύρος Κασσάνδρας Χαλκιδικής	-464	17,8
Διαδρ. Γύρος Θάσου	-374	14,3
Διαδρ. Βόλος-Μετέωρα	-306	11,7
Διαδρ. Γύρος Σιθωνίας Χαλκιδικής	-280	10,7
Διαδρ. Θεσ/νίκη-Πέλλα-Βεργίνα	-172	6,6
Διαδρ. Πέλλα-Έδεσσα-Νάουσα	-94	3,6
Διαδρ. Αεροδρόμιο Θεσσαλονίκης-Μουδανιά	-46	1,8
Σύνολο	-2610	100%

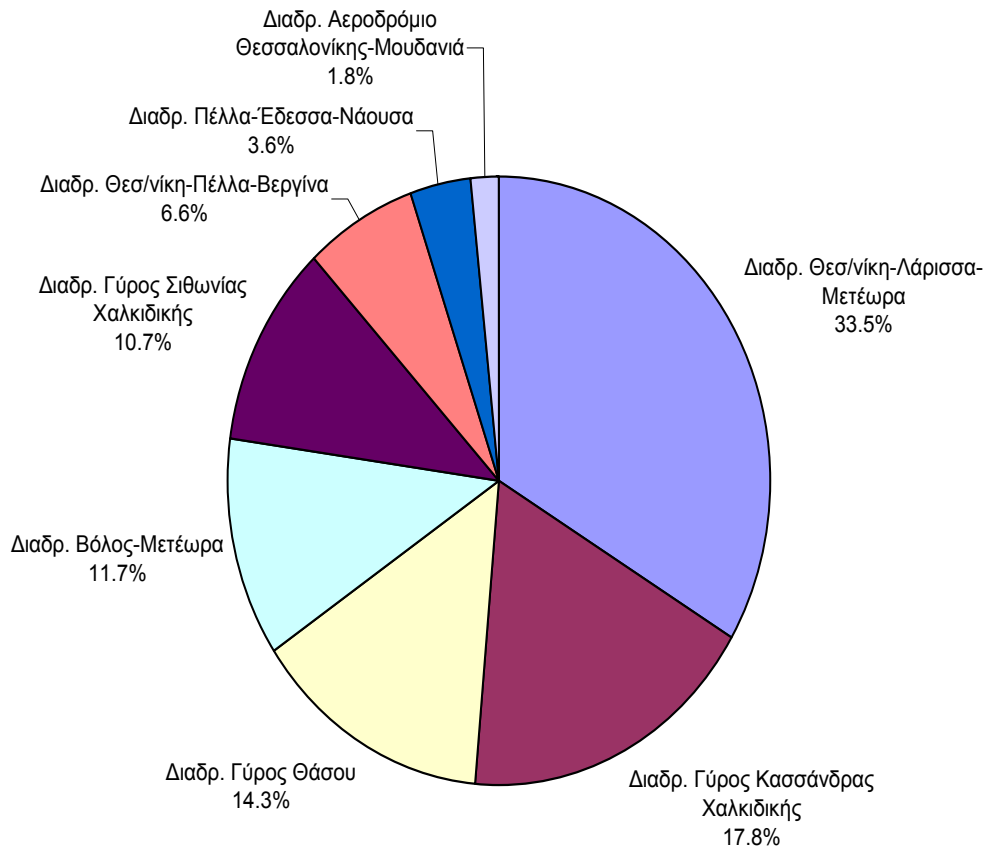
Βαθμολογία Αρχαιολογικών Χώρων

Βαθμολογία - Θετικές Γνώμες - Διαδρομών

Βαθμολογία - Αρνητικές Γνώμες - Διαδρομών

Γ. Βαθμολόγηση Καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρομών κατά Νομό*

Οι αρνητικές διαπιστώσεις που, σε γενικές γραμμές, κυριαρχούν για το σύνολο των διαδρομών, μας οδήγησαν στην προσπάθεια κατάταξης των Νομών κατά επίπεδο καθαριότητας των διαδρομών, οι οποίες τους διασχίζουν. Στην ανάλυση συμπεριλαμβάνεται και η βαθμολόγηση των αρχαιολογικών χώρων, για τους οποίους διευκρινίζεται ότι αυτοί καθαυτοί υπάγονται στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Πολιτισμού αλλά οι περιβάλλοντες χώροι υπάγονται στις κατά τόπους Τοπικές και Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις.

Με τον τρόπο αυτό επισημαίνονται τα θετικά σχόλια και κυρίως εντοπίζονται τα αρνητικά, ούτως ώστε διαμορφώνεται μια συνολική εικόνα, βάσει της οποίας μπορεί να σχεδιασθεί η βελτίωση αυτής της απαράδεκτης κατάστασης.

Διευκρινίζεται ότι για την κατάταξη που ακολουθεί, δεν επιμερίστηκαν οι χιλιομετρικές αποστάσεις των διαδρομών κατά Νομό, αλλά θεωρήθηκε πως ο βαθμός καθαριότητας κάθε διαδρομής αφορά εξίσου τους Νομούς από όπου διέρχεται, είτε κατά μικρό τμήμα είτε κατά μεγαλύτερο.

Από την εξέταση των επιμέρους διαδρομών προκύπτει ότι τα πλέον θετικά σχόλια συγκεντρώνει η διαδρομή Θεσσαλονίκη-Κατερίνη-Δίον που διέρχεται από τους Νομούς Θεσσαλονίκης, Πιερίας και Ημαθίας, εν συνεχεία δε η διαδρομή Θεσσαλονίκη-Βέροια-Βεργίνα που αντιστοίχως διέρχεται από τους νομούς Θεσσαλονίκης και Ημαθίας.

Αντιθέτως η διαδρομή Θεσσαλονίκη-Λάρισα-Μετέωρα αποσπά τον πλέον αρνητικό σχολιασμό, ακολουθούμενη από τις διαδρομές: Γύρος Κασσάνδρας Χαλκιδικής και Γύρος Θάσου. Χαρακτηριστικό είναι εδώ ότι οι δύο τελευταίες διαδρομές διέρχονται από τουριστικές περιοχές, γεγονός που υποδηλώνει μια γενικότερη αρνητική εικόνα, η οποία δημιουργείται στο σύνολο των τουριστών - εκδρομέων.

Σε επίπεδο νομών τα πιο αρνητικά αποτελέσματα εμφανίζουν οι νομοί Λαρίσης και Τρικάλων, εν συνεχεία δε ο νομός Χαλκιδικής. Όσον αφορά τους δύο πρώτους νομούς στην αρνητική εικόνα συντελεί η μέτρια κατάσταση του οδικού δικτύου καθώς και ότι η διαδρομή προς Μετέωρα συμπεριλαμβάνει και ορεινό ανηφορικό τμήμα.

Χαρακτηριστικό είναι εδώ ότι στη βαθμολόγηση του χώρου των Μετεώρων (η επίσκεψη στον οποίο περιλαμβάνεται τόσο στο πρόγραμμα των Αθηναίων ξεναγών, όσο και των Θεσσαλονικέων) συμπίπτει σχεδόν απόλυτα. Συγκεκριμένα το ποσοστό αρνητικών χαρακτηρισμών στην επαναληπτική έρευνα της Αθήνας ήταν 26,7% και στην αντίστοιχη της Θεσσαλονίκης 27,1%. Η κοινή αυτή στάση υποδηλώνει την ενιαία οπτική των ξεναγών και επιβεβαιώνει την υπόθεση εργασίας της ερευνητικής ομάδας ότι οι ξεναγοί αποτελούν έγκυρο πλαίσιο αναφοράς για την έκφραση γνώμης επί του ζητήματος. Όσον αφορά όμως το νομό Χαλκιδικής, η αρνητική εικόνα φαίνεται να συνδέεται με τις επιπτώσεις του μαζικού τουρισμού, ο οποίος χαρακτηρίζει την ευρύτερη περιοχή.

Μικτή εικόνα παρουσιάζουν οι νομοί Πιερίας-Πέλλας και Ημαθίας, καθόσον η μεν διαδρομή Θεσσαλονίκη-Κατερίνη-Δίον χαρακτηρίζεται πολύ θετικά, ενώ οι διαδρομές Θεσσαλονίκη-Πέλλα-Βεργίνα και Θεσσαλονίκη-Λάρισα-Μετέωρα σχολιάζονται αρνητικά.

Τον ευνοϊκότερο σχολιασμό συγκεντρώνουν οι διαδρομές που διέρχονται από τους νομούς Σερρών και Θεσσαλονίκης, καθώς και από το νομό Καβάλας (παρά τα αρνητικά σχόλια για το Γύρο της Θάσου).

---

* Βλέπε Παράρτημα Πίνακας 3.

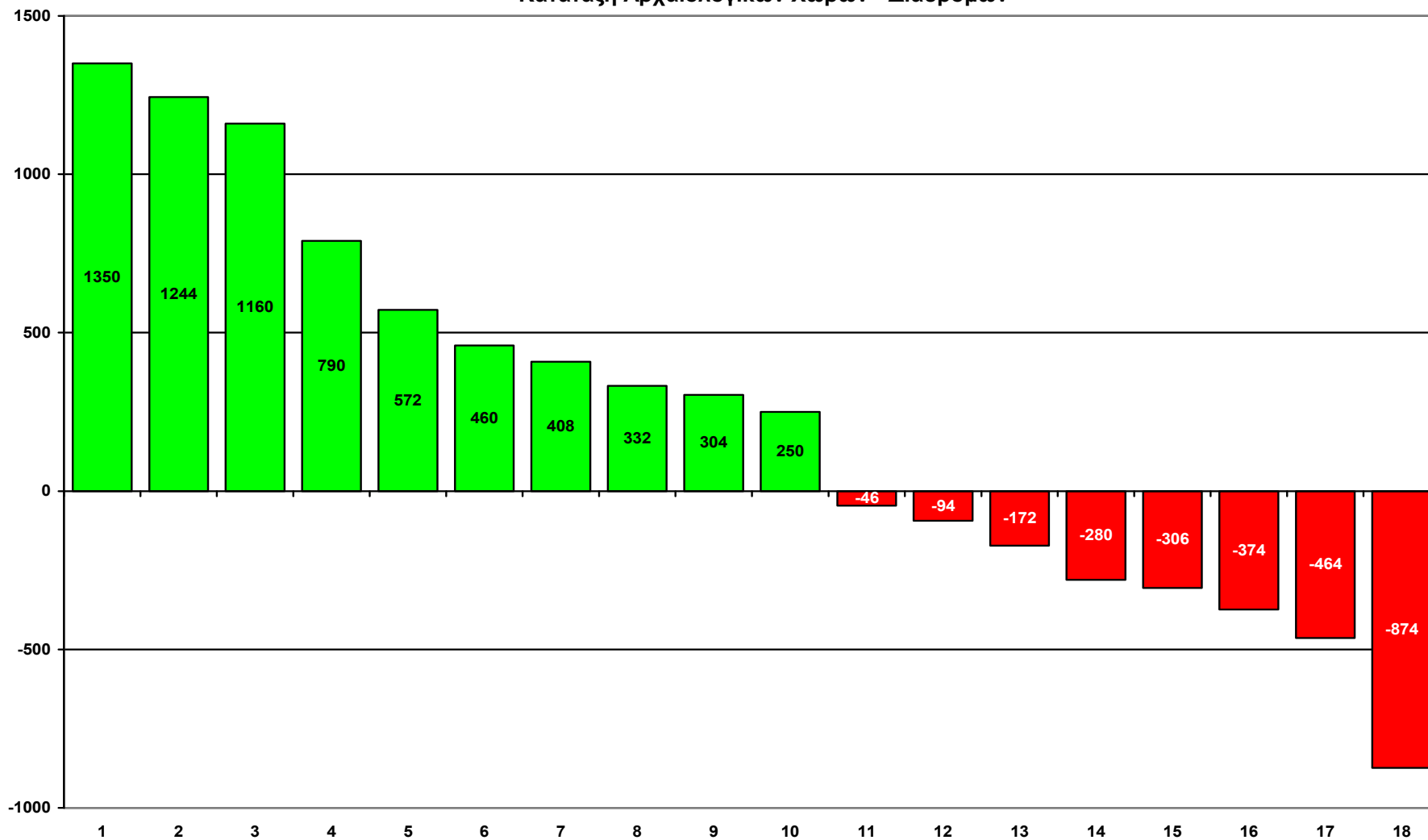
Ο πίνακας 3 που ακολουθεί εμφανίζει τον βαθμό καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων και Διαδρομών (αξιολογούμενο βάσει των κριτηρίων του πίνακα 2 αναφέροντας, παράλληλα, τη Νομαρχία (ή Νομαρχίες) που είναι αρμόδιες. Στη συνέχεια παρουσιάζονται έγχρωμα γραφήματα με τις ποσοτικές κατανομές θετικών και αρνητικών γνωμών κατά Νομό, τόσο για τις διαδρομές όσο και για τους αρχαιολογικούς χώρους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

A/A	Αρχαιολογικός Χώρος/Διαδρομή	Βαθμολογία	Αρμοδιότητα κατά Νομαρχία
1	Αρχ. Χώρος Δίου	1350	Πιερίας
2	Αρχ. Χώρος Πέλλας	1244	Πέλλας
3	Αρχ. Χώρος Βεργίνας	1160	Ημαθίας
4	Αρχ. Χώρος Φιλίππων-Βαππιστηρίου Λυδίας	790	Καβάλας
5	Διαδρ. Θεσ/νίκη-Κατερίνη-Δίον	572	Θεσ/νίκης, Πιερίας, Ημαθίας
6	Χώρος Σπηλαίου Πετραλώνων και Μουσείου	460	Χαλκιδικής
7	Διαδρ. Θεσ/νίκη-Βέροια-Βεργίνα	408	Ημαθίας, Θεσ/νίκης
8	Διαδρ. Φίλιπποι-Καβάλα-Θεσ/νίκη (παραλ. Οδ.)	332	Θεσ/νίκης, Σερρών, Καβάλας
9	Διαδρ. Θεσ/νίκη-Λιον. Αμφιπόλεως-Φίλιπποι	304	Θεσ/νίκης, Σερρών, Καβάλας
10	Μοναστήρια Μετεώρων	250	Τρικάλων
11	Διαδρ. Αεροδρόμιο Θεσσαλονίκης-Μουδανιά	-46	Θεσ/νίκης, Χαλκιδικής
12	Διαδρ. Πέλλα-Εδεσσα-Νάουσα	-94	Ημαθίας, Πέλλας
13	Διαδρ. Θεσ/νίκη-Πέλλα-Βεργίνα	-172	Ημαθίας, Πέλλας, Θεσ/νίκης
14	Διαδρ. Γύρος Σιθωνίας Χαλκιδικής	-280	Χαλκιδικής
15	Διαδρ. Βόλος-Μετέωρα	-306	Μαγνησίας, Λαρίσης, Τρικάλων
16	Διαδρ. Γύρος Θάσου	-374	Καβάλας
17	Διαδρ. Γύρος Κασσάνδρας Χαλκιδικής	-464	Χαλκιδικής
18	Διαδρ. Θεσ/νίκη-Λάρισσα-Μετέωρα	-874	Λαρίσης, Τρικάλων, Πιερίας, Ημαθίας, Θεσ/νίκης

Διάγραμμα Πίνακα 3
Κατάταξη Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρομών

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Αρχ. Χώρος Δίου																		
Αρχ. Χώρος Πέλλας																		
Αρχ. Χώρος Βεργίνας																		
Αρχ. Χώρος Φιλίππων-Βασιτιστρύου Λυδίας																		
Διαδρ. Θεσ/νίκη-Κατερίνη-Δίον																		
Χώρος Επιγραφών Πετρούλων και Μουσείου																		
Διαδρ. Θεσ/νίκη-Βέροια-Βεργίνα																		
Διαδρ. Φιλίππων-Καβάλα-Θεσ/νίκη (παρ. Οδ.)																		
Διαδρ. Θεσ/νίκη-Ιων. Αμφιπόλεως-Φιλίππων																		
Μοναστήρια Μετώρων																		
Διαδρ. Αεροδρόμιο Θεσσαλονίκης-Μουδανιά																		
Διαδρ. Πέλλα-Έδεσσα-Νάουσα																		
Διαδρ. Θεσ/νίκη-Πέλλα-Βεργίνα																		
Διαδρ. Γύρος Σιβωνίας Χαλκιδικής																		
Διαδρ. Βόλος-Μετέωρα																		
Διαδρ. Γύρος Θάσου																		
Διαδρ. Γύρος Κασσάνδρας Χαλκιδικής																		
Διαδρ. Θεσ/νίκη-Λάρισα-Μετέωρα																		
Κατάταξη Αρχ. Χωρ. - Διαδρ.	1350	1244	1160	790	572	460	408	332	304	250	-46	-94	-172	-280	-306	-374	-464	-874

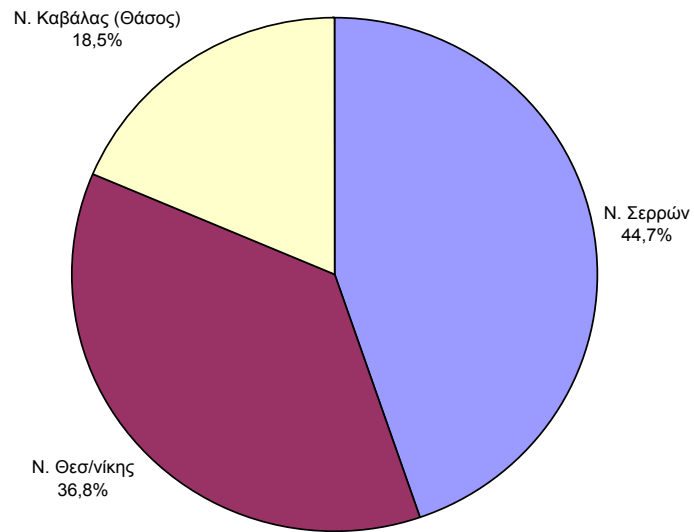
Νομοί με Θετικά Αποτελέσματα

Νομοί	Απόλυτα Νούμερα	%
Ν. Σερρών	636	44,7
Ν. Θεσ/νίκης	524	36,8
Ν. Καβάλας (Θάσος)	262	18,5
Σύνολο	1422	100%

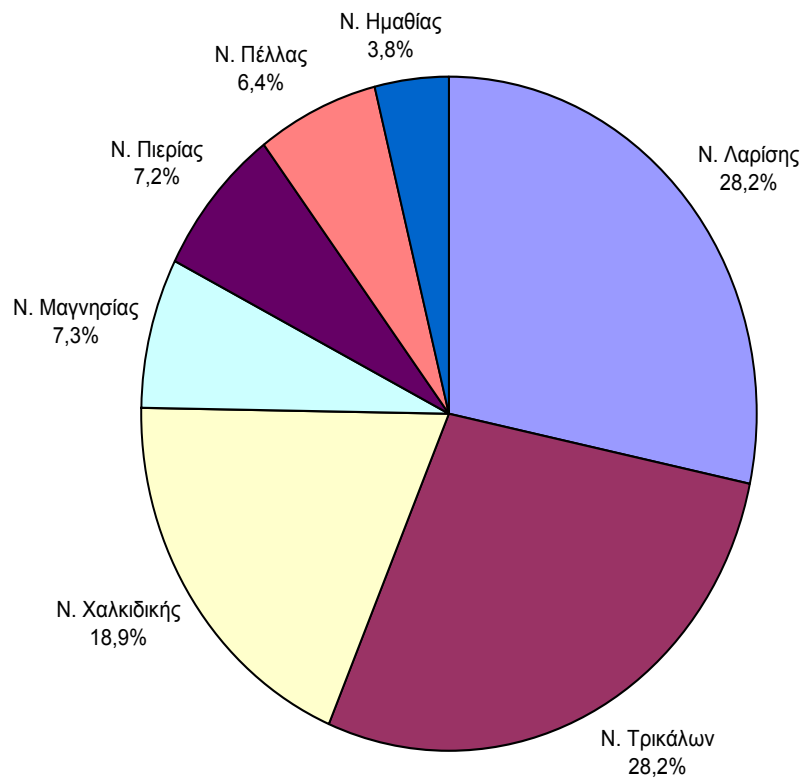
Νομοί με Αρνητικά Αποτελέσματα

Νομοί	Απόλυτα Νούμερα	%
Ν. Λαρίσης	-1180	28,2
Ν. Τρικάλων	-1180	28,2
Ν. Χαλκιδικής	-790	18,9
Ν. Μαγνησίας	-306	7,3
Ν. Πιερίας	-302	7,2
Ν. Πέλλας	-266	6,4
Ν. Ημαθίας	-160	3,8
Σύνολο	-4184	100%

Θετικές Γνώμες κατά Νομό

Αρνητικές Γνώμες κατά Νομό

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η αναλυτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας κατέδειξε σαφέστατα το μέγεθος του προβλήματος καθαριότητας που υποβαθμίζει την εικόνα της χώρας μας διεθνώς, φέρνοντας σε διαμετρική αντιπαράθεση την Ιστορία, την Παράδοση και το Φυσικό κάλλος αυτού του τόπου με την ανευθυνότητα, την έλλειψη καλαισθησίας και την ευτέλεια που κυριαρχεί.

Σκοπός της ερευνητικής ομάδας είναι η καταγραφή της πραγματικής κατάστασης, σύμφωνα με την γνώμη των ξεναγών.

Είναι χαρακτηριστικό ότι τα αποτελέσματα της έρευνας του 2001 στη Θεσσαλονίκη επιβεβαιώνουν τα ευρήματα της έρευνας του 1997 (και της επαναληπτικής έρευνας του 2000) στην Αθήνα κατά απόλυτο τρόπο. Ενδεικτικό είναι ότι σε πολλές περιπτώσεις, τα ποσοστά των απαντήσεων Αθηναίων και Θεσσαλονικέων ξεναγών ταυτίζονται. Θεωρούμε ότι η έντονη σύγκλιση των πορισμάτων διαφορετικών ερευνών αποδεικνύει τόσο το μέγεθος των περιβαλλοντικών προβλημάτων και της συνειδητοποίησής τους εκ μέρους των ξεναγών, όσο και την ορθότητα της μεθοδολογικής προσέγγισης της ερευνητικής ομάδας. Οι έντονα αρνητικές διαπιστώσεις που προέκυψαν τόσο από την έρευνα των ξεναγών της Αθήνας το 1997 και την επαναληπτική του 2000, όσο και από την έρευνα των ξεναγών Θεσσαλονίκης του 2001, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η κατάσταση χρήζει άμεσης και δραστηκής αντιμετώπισης με καταμερισμό των επιμέρους ευθυνών και ανάληψη συντονισμένης δράσης εκ μέρους όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Ο καταμερισμός των ευθυνών, περιλαμβάνει :

α) Τις καταναλωτικές συνήθειες, αλλά και τη γενικότερη νοοτροπία όλων μας, οι οποίες δεν περιλαμβάνουν το σεβασμό στον κοινόχρηστο δημόσιο χώρο και δεν έχουν καμία επίγνωση της συνολικής ζημιάς που προκαλούν τέτοιες συμπεριφορές.

β) Τις Αυτοδιοικήσεις, Τοπικές και Νομαρχιακές, οι οποίες έχουν δεχθεί την μεταβίβαση «εξουσίας» αλλά όχι και του συνόλου των υποχρεώσεων που την συνοδεύουν.

γ) Όλους τους εμπλεκόμενους, στο πρόβλημα των απορριμμάτων Φορείς, εφ' όσον συνεχίζουν να λειτουργούν 3500 (κατά άλλους 5000) ανεξέλεγκτες χωματερές, χωρίς μελέτη χωροθέτησης και χωρίς πρόβλεψη των επιπτώσεων της λειτουργίας τους στον τουρισμό, στο περιβάλλον και εν γένει στην ποιότητα της ζωής μας.

δ) Τις αρχές φύλαξης αρχ. χώρων και την τουριστική αστυνομία οι οποίες δεν επαρκούν.

Ευχή θα ήταν η άμεση, ριζική και αποτελεσματική αντιμετώπιση της διαμορφωμένης κατάστασης και ελπίδα μας είναι πως η συγκεκριμένη έρευνα, με την επισήμανση της χειροτέρευσης της κατάστασης 1997-2001, θα συμβάλλει προς αυτήν την κατεύθυνση.

Η αναγκαία βραχυπρόθεσμη λύση του προβλήματος είναι η λήψη και εφαρμογή των κατάλληλων βελτιωτικών μέτρων. Όμως η στρατηγική αντιμετώπισης τέτοιων προβλημάτων, που αμαυρώνουν την εικόνα της χώρας μας και υποβαθμίζουν την ποιότητα ζωής όλων μας, συνδέεται με τη δημιουργία περιβαλλοντικής συνείδησης όλων των πολιτών.

Προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να αναζητηθεί η οριστική θεραπεία και υπ' αυτήν την έννοια πρέπει να τονισθεί η απαιτούμενη συμβολή:

- αφενός του Υπουργείου Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε.), το οποίο ως κεντρικός καθ' ύλην αρμόδιος φορέας επιφορτίζεται με τον προγραμματισμό και συντονισμό μιας τέτοιας προσπάθειας (ήδη τη λογική αυτή εξυπηρετούν τα προγράμματα

ευαισθητοποίησης των πολιτών σε περιβαλλοντικά ζητήματα και οι ενέργειες ενημέρωσης του κοινού),

- αφετέρου του θεσμού της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, υλοποιούμενης κυρίως από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠ.Ε.Π.Θ) ο οποίος ήδη προσφέρει – και έχει περισσότερα να προσφέρει στο μέλλον – στο ζήτημα της εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης των μαθητών - πολιτών σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος.

Τόσο λοιπόν το Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε., όσο και το ΥΠ.Ε.Π.Θ. πρέπει να εντείνουν την προσπάθειά τους, με την αύξηση παρόμοιων προγραμμάτων, τη διάθεση μεγαλύτερων κονδυλίων, τη στήριξη και ενθάρρυνση παρόμοιων πρωτοβουλιών, ούτως ώστε και η δημιουργία ενός σύνθετου και λειτουργικού πλέγματος δομών Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης να γίνει κινητήρια δύναμη για την διαμόρφωση περιβαλλοντικής συνείδησης σε όλους μας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ	1^η	2^η	3^η	Σύνολο	%
1. Αγγλικά	24	7	0	31	59,6
2. Γαλλικά	6	5	1	12	23,8
3. Γερμανικά	19	6	4	29	55,8
4. Ιταλικά	2	4	1	7	13,5
5. Γιουγκοσλάβικα	0	1	0	1	1,9
6. Ελληνικά	0	1	1	2	3,9
7. Ισπανικά	0	0	1	1	1,9
8. Πολωνικά	0	0	1	1	1,9
Σύνολο	51	24	9	84	

ΣΧΟΛΙΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΣΧΟΛΙΑ	1ο	2ο	3ο	Σύνολο	%
1. Σχόλια για τουαλέτες	2	1	0	3	5,8
2. Γενικά σχόλια για έλλειψη καθαριότητας	7	3	2	12	23,1
3. Προτάσεις για εκπαίδευση, δένδροφυτεύσεις και περιβάλλον	0	1	1	2	3,8
Σύνολο	9	5	3	17	

ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ - ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Διαδρομές \ Νομοί	Ν. Μαγνησίας	Ν. Λαρίσης	Ν. Τρικάλων	Ν. Πιερίας	Ν. Ημαθίας	Ν. Πέλλας	Ν. Θεσ/νίκης	Ν. Χαλκιδικής	Ν. Σερρών	Ν. Καβάλας (Θάσος)
Διαδρ. Θεσ/νίκη-Λιον. Αμφιπόλεως-Φίλιπποι							+304		+304	+304
Διαδρ. Φίλιπποι-Καβάλα-Θεσ/νίκη (παραλ. οδ.)							+332		+332	+332
Διαδρ. Γύρος Θάσου										-374
Διαδρ. Θεσ/νίκη-Κατερίνη-Δίον				+572	+572		+572			
Διαδρ. Θεσ/νίκη-Βέροια-Βεργίνα					+408		+408			
Διαδρ. Θεσ/νίκη-Πέλλα-Βεργίνα					-172	-172	-172			
Διαδρ. Πέλλα-Έδεσσα-Νάουσα					-94	-94				
Διαδρ. Θεσ/νίκη-Λάρισα-Μετέωρα		-874	-874	-874	-874		-874			
Διαδρ. Γύρος Κασσάνδρας Χαλκιδικής								-464		
Διαδρ. Γύρος Σιθωνίας Χαλκιδικής								-280		
Διαδρ. Αεροδρόμιο Θεσσαλονίκης-Μουδανιά							-46	-46		
Διαδρ. Βόλος-Μετέωρα	-306	-306	-306							
Άθροισμα	-306	-1180	-1180	-302	-160	-266	524	-790	636	262